

**TARPTAUTINĖ KOMISIJA NACIŲ IR SOVIETINIO OKUPACINIŲ REŽIMŲ
NUSIKALTIMAMS LIETUVOJE ĮVERTINTI**

**Nacių okupacija 1941–1944 m. Holokaustas ir kiti nacių nusikaltimai.
Ne žydų persekiojimas.**

Karo belaisvių žudymas

IŠVADOS

(patvirtinta 2001 03 22)

1. Karo belaisvių naikinimas buvo antrasis pagal mastą po žydų kilmės gyventojų genocido nusikaltimas, padarytas karo metais (1941–1944) Lietuvos teritorijoje.
2. Turimomis žiniomis dabartinėje Lietuvos teritorijoje žuvo ne mažiau kaip 170 000 sovietų karo belaisvių. Visa atsakomybė dėl jų žūties teko okupacinei Trečiojo reicho valdžiai. Su sovietų karo belaisviais naciai elgėsi kitaip negu su Vakarų šalių kareiviais, paimtais į nelaisvę. Dėl Vokietijos okupacinių ginkluotųjų pajėgų (Vermachto) ir Vokietijos saugumo policijos (gestapo) sudarytų nepakeliamų gyvenimo sąlygų stovyklose karo belaisviai buvo žudomi, masiškai mirdavo iš bado ir nuo ligų. Tam tikrų kategorijų belaisviai buvo sušaudomi vietoje.
3. Šitoki žiaurų elgesį lėmė tai, kad Vokietijos politinė ir karinė vadovybė nesilaikė visuotinių žmonijos vertybių ir tarptautinės teisės normų (1907 m. Hagos konvencijos dėl karo įstatymų ir papročių ir 1929 m. Ženevos konvencijos dėl elgesio su karo belaisviais, kurią Vokietija buvo ratifikavusi). Sovietinių karo belaisvių naikinimo politika buvo teisinama ir skatinama remiantis rasistine ideologija, kuri buvo vienas iš praktinių ir idėjinių naikinimo politikos komponentų.
4. Vietos administracija negalėjo daryti įtakos karo belaisvių likimui ir nebuvo už jį atsakinga. Vis dėl to kai kurie lietuvių policijos daliniai buvo panaudoti sovietų karo belaisviams saugoti ir konvojuoti.
5. Vietos gyventojų požiūris į sovietų karo belaisvius pamažu keitėsi. Iš pradžių į besitraukiančius raudonarmiečius daugiausia buvo žiūrima kaip į priešiškos armijos karius, vėliau pasitaikydavo pagalbos ir paramos belaisviams atvejų. Tai atsispindi nacių okupacinės valdžios įsakymuose, perspėjančiuose vietos gyventojus, kad nepadėtų karo belaisviams, ir grasinančiuose griežtomis bausmėmis.

Komisijos pirmininkas

Emanuelis Zingeris

Vykdantysis direktorius

Ronaldas Račinskas